

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У СФЕРІ ПОВНОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА КАНАДИ

ADMINISTRATIVE AND LEGAL PRINCIPLES OF RESOURCE PROVISION IN THE SPHERE OF COMPLETE GENERAL SECONDARY EDUCATION: THE EXPERIENCE OF THE EUROPEAN UNION AND CANADA

Мінковська І.І. здобувач

Науково-дослідний інститут публічного права

У статті здійснено ґрунтовне наукове дослідження адміністративно-правових засад ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти (ПЗСО) на прикладі країн Європейського Союзу та Канади, з урахуванням історичних передумов, політико-правової еволюції та сучасних викликів управління в освітній галузі. З позицій адміністративного права проаналізовано становлення відповідних інституційних моделей у ЄС і Канаді, зокрема механізми розподілу повноважень між органами публічної адміністрації, адміністративні процедури фінансування освітніх закладів, нормативне закріплення освітніх стандартів, а також засади міжрівневої взаємодії у системі управління ресурсами ПЗСО.

Вивчено теоретико-методологічні основи адміністративного регулювання освітніх процесів, типологізовано основні моделі ресурсного забезпечення ПЗСО: централізовані, децентралізовані та змішані. Показано, що в ЄС переважає система нормативного координування через наднаціональні інституції (Європейська Комісія, Європейський соціальний фонд+, Erasmus+, Digital Education Action Plan), тоді як у Канаді спостерігається домінування провінційного регулювання з високим рівнем автономії освітніх установ та практикою застосування таких інструментів, як Resource Allocation Method (Альберта), Grants for Student Needs (Онтаріо), Indigenous Education Programs.

Проаналізовано роль місцевого самоврядування та адміністративно-правових інститутів у забезпеченні ефективного управління освітніми ресурсами, зокрема в межах реалізації інституційної автономії шкіл, запровадження цифрових сервісів, відкритих платформ (BCcampus, SELFIE) та адаптивного фінансування.

Узагальнено, що ефективне ресурсне забезпечення ПЗСО можливе лише за умов комплексного адміністративно-правового підходу, який поєднує стратегічне планування, нормативне регулювання, функціональну автономію шкіл, прозорість у розподілі бюджетних коштів та інклюзивний підхід до управління освітою. Отримані результати становлять цінну теоретико-прикладну базу для розроблення сучасної державної політики у сфері адміністративно-правового регулювання освіти в Україні, орієнтованої на інтеграцію найкращих європейських і канадських практик.

Ключові слова: ресурсне забезпечення, освітня політика, фінансування освіти, цифровізація освіти, інституційна автономія, місцеве самоврядування, нормативно-правове регулювання, адміністративно-правові інститути, міжрівнева взаємодія, освітні стандарти, управління освітніми ресурсами.

The article conducts a thorough scientific study of the administrative and legal principles of resource provision in the field of general secondary education (GSE) using the example of the European Union and Canada, taking into account historical prerequisites, political and legal evolution and modern challenges of management in the educational sector. From the standpoint of administrative law, the formation of relevant institutional models in the EU and Canada is analyzed, in particular, the mechanisms of distribution of powers between public administration bodies, administrative procedures for financing educational institutions, regulatory consolidation of educational standards, as well as the principles of interlevel interaction in the GSE resource management system. The theoretical and methodological foundations of administrative regulation of educational processes are studied, the main models of GSE resource provision are typified: centralized, decentralized and mixed. It is shown that in the EU the system of regulatory coordination through supranational institutions (European Commission, European Social Fund+, Erasmus+, Digital Education Action Plan) prevails, while in Canada the dominance of provincial regulation with a high level of autonomy of educational institutions and the practice of using such tools as Resource Allocation Method (Alberta), Grants for Student Needs (Ontario), Indigenous Education Programs is observed.

The role of local government and administrative and legal institutions in ensuring effective management of educational resources is analyzed, in particular within the framework of the implementation of institutional autonomy of schools, the introduction of digital services, open platforms (BCcampus, SELFIE) and adaptive financing.

It is summarized that effective resource provision of the PZSO is possible only under the conditions of a comprehensive administrative and legal approach, which combines strategic planning, regulatory regulation, functional autonomy of schools, transparency in the distribution of budget funds and an inclusive approach to education management. The results obtained constitute a valuable theoretical and practical basis for the development of modern state policy in the field of administrative and legal regulation of education in Ukraine, focused on the integration of the best European and Canadian practices.

Key words: resource provision, educational policy, financing of education, digitalization of education, institutional autonomy, local self-government, regulatory and legal regulation, administrative and legal institutions, interlevel interaction, educational standards, management of educational resources.

Становлення адміністративно-правових засад ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти в Європейському Союзі та Канаді є результатом складних історико-політичних процесів, які формувалися під впливом централізації та децентралізації управління, а також соціально-культурних факторів. У Європі цей процес розпочався в період індустріалізації та формування національних держав. Наприклад, знаковою подією стала освітня реформа Жюльє Феррі 1881 року у Франції, яка закріпила принципи обов'язковості, безоплатності та світськості освіти [1]. Це забезпечило основу для централізованого адміністративно-правового регулювання освітньої

сфери, метою якого було створення уніфікованих стандартів і гарантування рівного доступу громадян до освітніх послуг.

Подальший розвиток освітньої політики у європейському контексті відзначився значною роллю інтеграційних процесів, зокрема у рамках Європейського Союзу. Підписання Маастрихтського договору у 1992 році стало важливим етапом, який визнав освіту сферою спільної компетенції ЄС і його держав-членів. Пізніше Лісабонський договір закріпив принцип субсидіарності, відповідно до якого управлінські рішення у сфері освіти приймаються на максимально наближеному до громадян рівні, сприя-

ючи децентралізації та збереженню національних освітніх особливостей при одночасному встановленні загальноєвропейських стандартів [2].

У Канаді формування освітньої політики та її ресурсного забезпечення відбувалося на тлі децентралізації, яка обумовлена положеннями Конституційного акта 1867 року (Розділ 93), згідно з яким основні повноваження в освітній сфері були передані провінціям [3]. Це сформувало розмаїття освітніх систем, які відображають багатокультурність і багатомовність канадського суспільства. Важливим історичним прикладом, що підкреслює складність формування адміністративно-правових механізмів освітньої політики, стала політична криза, пов'язана з питанням шкіл Манітоби 1890–1896 років [4]. Тоді скасування фінансування католицьких шкіл провінційним урядом призвело до серйозних конфліктів, що наголосило на необхідності юридичного захисту освітніх прав релігійних меншин. Вирішення цієї ситуації сприяло формуванню сучасних адміністративно-правових механізмів, спрямованих на балансування секулярності державних інституцій та релігійних свобод громадян.

Теоретико-правові підходи до адміністративного регулювання у сфері освіти в Європейському Союзі та Канаді демонструють дві принципово різні, однак ефективні моделі управління освітніми процесами та ресурсним забезпеченням. В Європейському Союзі освітня діяльність регулюється за принципом спільної компетенції, відповідно до якого держави-члени мають основну відповідальність за формування та реалізацію освітньої політики, тоді як наднаціональні структури ЄС відіграють підтримувальну й доповнювальну роль. Це закріплено у статті 165 Договору про функціонування Європейського Союзу (TFEU), де визначено мету співпраці держав-членів, яка включає розвиток європейського виміру освіти, стимулювання академічної мобільності та співробітництва між освітніми установами [5].

Одним із фундаментальних принципів адміністративного регулювання освіти в ЄС є принцип субсидіарності, встановлений статтею 5 Договору про Європейський Союз (TEU). [6]. Відповідно до цього принципу, управлінські рішення мають ухвалюватись на тому адміністративному рівні, який є максимально близьким до громадян та спроможним ефективно вирішити конкретні завдання. Концепція багаторівневого управління (multi-level governance) описує цей взаємозв'язок між європейським, національним, регіональним і місцевим рівнями у процесі формування освітньої політики, з урахуванням регіональних особливостей та потреб [7].

Тоді як Канада є федеративною державою, де відповідальність за освіту переважно лежить на провінціях та територіях. Це призвело до формування різноманітних освітніх систем у різних провінціях, які відображають культурне та мовне розмаїття країни. Кожна провінція має власне законодавство про освіту, яке визначає структуру системи освіти, навчальні програми, стандарти оцінювання та кваліфікаційні вимоги для вчителів. Наприклад, Закон про освіту Онтаріо (Education Act) регулює всі аспекти системи освіти в провінції, включаючи фінансування, управління школами та права учнів [8].

У свою чергу адміністративно-правові засади до ресурсного забезпечення ПЗСО в Європейському Союзі та Канаді характеризуються істотними відмінностями, які зумовлені історичними, політичними та соціальними чинниками. У країнах ЄС сформувалися три основні типи управлінських моделей, залежно від ступеня централізації.

Першою є централізована модель, яка передбачає основні функції з фінансування, розподілу ресурсів та управління освітою на національному рівні. Характерним прикладом є Франція, де Міністерство освіти централізовано контролює фінансові потоки, встановлює освітні стандарти, затверджує навчальні програми та безпосеред-

ньо керує мережею шкіл. Це дозволяє забезпечити стандартизацію якості освіти, проте може обмежувати врахування місцевих особливостей та потреб.

Друга модель, децентралізована, передбачає делегування значних повноважень регіональним або місцевим органам управління. Прикладом такої системи є Німеччина, де федеральні землі мають широкі права щодо розробки освітніх стандартів, програм навчання, кадрових питань та фінансування шкіл. Це забезпечує гнучкість і можливість адаптації освітньої політики до регіональних потреб, однак водночас може спричиняти нерівномірність у якості та рівні ресурсного забезпечення.

Третя модель є змішаною і поєднує централізовані та децентралізовані елементи управління. Зокрема, в Італії центральний уряд визначає загальнонаціональні освітні стандарти, а регіональні органи відповідають за організацію освітнього процесу та конкретні питання фінансування шкіл. Такий підхід сприяє оптимальному балансу між єдиними освітніми стандартами та місцевими потребами.

Щодо Канади, то її адміністративно-правова модель управління освітою характеризується високим ступенем децентралізації. Конституційний акт 1867 року передав основні повноваження у сфері освіти провінціям та територіям. Відповідно, кожна провінція має окремі міністерства освіти, які самостійно регулюють освітню діяльність, розробляють навчальні програми та формують фінансову політику. Основними джерелами фінансування освіти є провінційні податки, доповнені в окремих випадках місцевими податками на нерухомість.

Європейський Союз і Канада мають власні стратегічні підходи до моніторингу й удосконалення освітніх систем, що забезпечують визначення ресурсних стандартів у сфері повної загальної середньої освіти. Європейська освітня політика спрямована на підтримку та розвиток національних систем освіти держав-членів, акцентуючи увагу на таких пріоритетах, як підвищення якості освіти, інтеграція мігрантів, розвиток інклюзивного навчання та визнання кваліфікацій і компетенцій. Ці стратегічні напрями є важливими для формування єдиних ресурсних стандартів, що забезпечують доступність та якість освітніх послуг на всій території ЄС.

Канадський підхід у цій сфері реалізується через Пан-канадську програму освітніх індикаторів (Pan-Canadian Education Indicators Program – PCEIP), яка діє за координації Канадської ради статистики освіти [9].

У свою чергу адміністративно-правові інститути Європейського Союзу та Канади відіграють важливу роль у формуванні та контролі за розподілом освітніх ресурсів у сфері ПЗСО. У Європейському Союзі, попри те, що освіта належить переважно до компетенції держав-членів, функціонують загальноєвропейські інститути, що здійснюють координацію та підтримку освітніх процесів:

1. Європейська Комісія – здійснює регуляторну та фінансову підтримку національних освітніх ініціатив, включаючи пряме фінансування через програму Erasmus+ та інші фонди, що забезпечують розвиток ресурсного потенціалу закладів освіти [10].

2. Європейська агенція з особливих потреб та інклюзивної освіти – адміністративно-правовий орган, який розробляє рекомендації для держав-членів щодо організації та ресурсного забезпечення інклюзивного навчання, в тому числі забезпечення шкіл спеціалізованим обладнанням і підготовкою педагогічних кадрів [11].

У Канаді до таких адміністративно-правових інститутів можна віднести Раду міністрів освіти Канади (Council of Ministers of Education, Canada — CMEC) та провінційні міністерства освіти [12].

Крім того, федеральний уряд Канади відіграє специфічну роль у фінансовій підтримці освіти корінних народів, мовної політики та впровадження освітніх інновацій, що свідчить про наявність комбінованого адміністратив-

ного механізму управління ресурсами в освіті. Таким чином, адміністративно-правові інститути ЄС та Канади, хоч і мають суттєві відмінності, спрямовані на забезпечення належного рівня ресурсного наповнення та підтримки освітньої сфери, враховуючи специфіку управлінських моделей кожного регіону.

Що стосується адміністративно-правових повноважень місцевого самоврядування щодо ресурсного забезпечення ПЗСО в ЄС та Канаді, то варто відзначити. В країнах ЄС місцеве самоврядування відіграє важливу роль у забезпеченні ПЗСО. Згідно з Європейською хартією місцевого самоврядування, місцеві органи влади мають право на самостійне вирішення питань місцевого значення, включаючи освіту [13]. Наприклад, в Італії провінції відповідають за управління будівлями середніх шкіл та організацію транспортних послуг для учнів, тоді як муніципалітети забезпечують обслуговування шкільних будівель та надають додаткові послуги, такі як шкільне харчування та підручники.

У Канаді освіта є сферою відповідальності провінцій та територій, що закріплено в Конституційному акті 1867 року. Це означає, що кожна провінція має власне міністерство освіти, яке визначає політику, фінансування та стандарти в сфері ПЗСО. Наприклад, в Онтаріо місцеві шкільні ради відповідають за управління школами та розподіл ресурсів. Після реформ 1998 року шкільні ради втратили право на стягнення місцевих податків, і фінансування освіти здійснюється через провінційні гранти [14].

Загалом, у країнах ЄС місцеве самоврядування має значну роль у забезпеченні ПЗСО, зокрема в управлінні інфраструктурою та наданні додаткових послуг. У Канаді роль місцевого самоврядування варіюється залежно від провінції: в Онтаріо вона обмежена, в Британській Колумбії та Альберті, більш значуща. Ці відмінності зумовлені історичними та політичними особливостями розвитку освітніх систем у кожній юрисдикції.

У свою чергу важливим є питання щодо інституційної автономії шкіл, яка передбачає надання навчальним закладам повноважень щодо управління фінансовими, кадровими та організаційними ресурсами, та є ключовим чинником підвищення ефективності системи ПЗСО. У країнах Європейського Союзу (ЄС) та Канаді реалізація автономії шкіл відбувається в різних формах, що зумовлено національною політико-правовою специфікою, але водночас відображають спільне прагнення до підвищення управлінської гнучкості закладів освіти.

У більшості країн ЄС спостерігається чітка тенденція до децентралізації управління освітою. Це передбачає делегування школам частини адміністративно-правових функцій у сфері управління ресурсами. Згідно з дослідженнями OECD, навчальні заклади, які мають вищий рівень автономії у прийнятті рішень щодо бюджету та кадрового забезпечення, демонструють більш раціональне використання ресурсів і кращі освітні результати [15].

У приклад можна навести Естонію, де школи отримали широкі повноваження щодо формування навчального процесу, добору персоналу та управління фінансами. Така модель сприяє ефективнішому пристосуванню освітніх послуг до потреб місцевих громад. Водночас у низці інших держав-членів ЄС (наприклад, Греція, Італія) автономія шкіл є обмеженою, що знижує оперативність у прийнятті управлінських рішень та зменшує ефективність використання ресурсів.

У Канаді, як федеративній державі, питання інституційної автономії регулюються на рівні провінцій, що спричиняє різноманітність моделей реалізації шкільної автономії. Зокрема, у провінції Альберта функціонують чартерні школи, які користуються розширеними повноваженнями у сфері бюджетного планування, добору вчителів та вибору навчальних стратегій. Вони отримують державне фінансування, але не підпорядковуються безпо-

середньо місцевим органам управління освітою, що забезпечує більшу гнучкість у прийнятті рішень.

Особливої уваги заслуговує модель децентралізованого управління в місті Едмонтон (Альберта), яка передбачає надання школам автономії на рівні індивідуального закладу щодо прийняття управлінських рішень. Такий підхід дозволяє оперативно реагувати на запити освітнього середовища та забезпечувати ефективне використання наданих ресурсів [16].

Що стосується питання основних нормативних документів і програм ЄС та Канади у сфері ресурсного забезпечення ПЗСО то в них сформувалися різні моделі нормативно-правового регулювання цієї сфери. У країнах ЄС нормативне регулювання ресурсного забезпечення ПЗСО реалізується через комплекс програм, рекомендацій та регламентів, що охоплюють як фінансову, так і інституційну складову. Основу становлять наступні документи:

1) Рекомендація Ради ЄС від 22 травня 2018 року (2018/C 189/01) визначає ключові компетентності для навчання впродовж життя та акцентує на необхідності інвестування в освітню систему для формування сучасного людського капіталу [17].

2) Європейський семестр - це щорічний інструмент координації економічної політики, в межах якого розробляються специфічні рекомендації для країн-членів, зокрема й щодо ресурсного забезпечення освіти. Наприклад, у доповіді для Польщі за 2020 рік наголошувалося на необхідності підвищення ефективності використання освітніх субвенцій [18].

3) Програма Erasmus+ - є найбільшою програмою ЄС у сфері освіти, молоді та спорту. У сфері ПЗСО вона спрямована на підтримку мобільності вчителів і учнів, розбудову інституційного потенціалу шкіл, розвиток інклюзивного середовища, цифрову трансформацію та управлінську автономію. Програма діє на основі Регламенту (ЄС) № 2021/817 Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2021 року [19].

4) Європейський соціальний фонд+ (ESF+) згідно з Регламентом (ЄС) 2021/1057 - передбачає фінансування проєктів, спрямованих на розвиток людського капіталу, зокрема в освітньому секторі. ESF+ застосовується для модернізації інфраструктури ПЗСО, розбудови цифрових навичок учнів та вчителів [20].

5) Програма Horizon Europe (2021–2027) згідно з Регламентом (ЄС) 2021/695 - охоплює освітні ініціативи в контексті досліджень і впровадження цифрових інновацій у сферу середньої освіти [21].

6) Програма InvestEU – Education and Skills Window - це програма, що спрямована на довгострокове інвестування у модернізацію освітньої інфраструктури. Через Education and Skills Window фінансуються шкільні будівлі, цифрове обладнання, системи енергозбереження та управління ресурсами [22].

7) Програма Європейський освітній монітор (Education and Training Monitor) – забезпечує аналітичне супроводження освітніх реформ і визначає показники, які характеризують рівень фінансових і кадрових ресурсів, доступність цифрових технологій та інклюзивність освітніх політик у державах-членах [23].

Досвід Європейського Союзу та Канади демонструє вагомe значення цифровізації як інструменту модернізації адміністративно-правових засад ресурсного забезпечення у сфері ПЗСО. У межах освітньої політики обох систем цифрова трансформація визнається пріоритетним напрямом, спрямованим на підвищення ефективності управління, доступності освітніх ресурсів та забезпечення цифрової рівності.

У Європейському Союзі цифровізація освіти ґрунтується на системному підході, закріпленому в Плані дій щодо цифрової освіти на 2021–2027 роки (Digital Education Action Plan). Документ визначає дві стратегічні

цілі: створення високоефективної цифрової екосистеми та розвиток цифрових компетентностей [24]. Для реалізації цих завдань передбачено мобілізацію ресурсів з програм ESF+, Erasmus+, Horizon Europe, а також Recovery and Resilience Facility.

Особливу увагу ЄС приділяє розвитку інклюзивної цифрової освіти, зокрема через програму SELFIE (Self-reflection on Effective Learning by Fostering Innovation through Educational technologies), яка дозволяє школам оцінити власний рівень цифрової зрілості та планувати подальше вдосконалення.

У Канаді цифровізація освіти реалізується на провінційному рівні з елементами координації з боку федерального уряду. У провінції Онтаріо діє Digital Action Plan for Education, що передбачає комплексне використання цифрових технологій у процесі викладання, оцінювання та управління закладом освіти.

У провінції Альберта застосовується система Resource Allocation Method (RAM), яка дозволяє директорам шкіл самостійно визначати структуру розподілу бюджетних коштів на цифрові технології відповідно до специфіки контингенту учнів.

Таким чином, цифровізація освіти в ЄС і Канаді є цілісною складовою адміністративно-правового механізму ресурсного забезпечення ПЗСО. Її реалізація забезпечує стратегічну інтеграцію цифрових інновацій у навчальний процес, розширює доступ до якісної освіти та зміцнює адміністративну спроможність освітніх інституцій на національному й локальному рівнях.

На нашу думку, проведений порівняльний аналіз адміністративно-правових засад ресурсного забезпечення ПЗСО у країнах Європейського Союзу та Канади свідчить про існування двох функціонально ефективних, але структурно різних моделей правового регулювання, які можуть бути адаптовані в українських реаліях через адміністративно-правовий механізм.

1. У країнах ЄС адміністративно-правове регулювання освіти здійснюється на двох рівнях: наднаціональному (інститути Європейського Союзу) та національному (держави-члени). Натомість у Канаді адміністративно-правова регламентація освітнього процесу та його ресурсного забезпечення здійснюється виключно на провінційному рівні. Конституційний акт 1867 року чітко визначає, що питання освіти належать до юрисдикції провінцій.

2. Фінансування ПЗСО в ЄС ґрунтується на комбінації національних бюджетів та фінансових інструментів ЄС, таких як ESF+, Erasmus+, Digital Education Action Plan, що спрямовані на забезпечення інклюзивності, інновацій та цифровізації. У Канаді фінансові моделі різняться залежно від провінції. Зокрема, в Альберті використо-

вується система Resource Allocation Method (RAM), яка забезпечує гнучке розподілення коштів на рівні шкіл.

3. Цифрова трансформація освіти визнається обома системами як ключовий напрям ресурсного забезпечення. У ЄС функціонує система SELFIE, що дозволяє школам проводити самодіагностику цифрової готовності. У Канаді програму CanCode спрямовано на розвиток цифрових навичок і підтримку педагогів у сфері STEM та інноваційних технологій.

Загалом, досвід ЄС та Канади у сфері адміністративно-правового забезпечення ресурсів ПЗСО демонструє два ефективних, але структурно різних підходи: 1) ЄС орієнтується на нормативне узгодження політик держав-членів через наднаціональні рекомендації та спільні програми, поєднуючи централізовану координацію і місцеву автономію; 2) Канада забезпечує повну децентралізацію управління освітою із сильними механізмами провінційного регулювання, автономією навчальних закладів та інституційною гнучкістю у використанні фінансових інструментів.

Для України доцільно враховувати моделі ЄС і Канади як орієнтири для побудови власної системи ресурсного забезпечення ПЗСО, зокрема шляхом поєднання централізованого нормотворення та регіональної автономії в межах адміністративного регулювання освітніх ресурсів.

Висновки. Дослідження адміністративно-правових засад ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти в Європейському Союзі та Канаді дозволило встановити, що ефективність управління освітніми ресурсами значною мірою визначається належним правовим регулюванням розподілу повноважень між центральними та місцевими органами влади, інституційною автономією освітніх закладів, а також чітко сформульованими ресурсними стандартами й адміністративними процедурами. Аналіз історико-політичних витоків, теоретико-правових концепцій та практик цифровізації у сфері освіти свідчить про необхідність системної нормативно-правової інтеграції механізмів міжрівневої взаємодії, фінансового планування і контролю, а також інформаційного забезпечення освітнього процесу.

Адміністративно-правовий досвід ЄС та Канади підтверджує, що ключовими умовами ефективного ресурсного забезпечення освіти є правове закріплення прозорих і дієвих адміністративних процедур бюджетування та розподілу коштів, запровадження цифрових технологій для оперативного управління ресурсами, а також правове забезпечення інституційної автономії шкіл у використанні виділених ресурсів. Врахування цих адміністративно-правових підходів у національній освітній політиці України сприятиме реалізації принципів доступності, прозорості й ефективності в управлінні освітніми ресурсами.

ЛІТЕРАТУРА

1. The Right to Education: The European Model - Institute for Education Policy. URL: <https://education.jhu.edu/edpolicy/the-right-to-education-the-european-model/> (date of access: 20.09.2023).
2. Education and vocational training. Fact Sheets on the European Union. European Parliament. URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/139/education-and-vocational-training> (date of access: 20.09.2023).
3. British North America Act 1867. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Vict/30-31/3/enacted> (date of access: 20.09.2023).
4. Contributors to Wikimedia projects. Manitoba Schools Question - Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Manitoba_Schools_Question (date of access: 20.09.2023).
5. EUR-Lex - 12008E165 - EN - EUR-Lex. EUR-Lex – Access to European Union law – choose your language. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12008E165> (date of access: 20.09.2023).
6. EUR-Lex - 12012M005 - EN - EUR-Lex. EUR-Lex – Access to European Union law – choose your language. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012M005> (date of access: 20.09.2023).
7. Contributors to Wikimedia projects. Multi-level governance - Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Multi-level_governance (date of access: 20.09.2023).
8. The Structure of Education in Canada. URL: https://ecampusontario.pressbooks.pub/robsonsoced/chapter/_unknown_-4/ (date of access: 20.09.2023).
9. Surveys and statistical programs - Pan-Canadian Education Indicators Program (PCEIP). Statistics Canada - Access forbidden!. URL: <https://www23.statcan.gc.ca/imdb/p2SV.pl?Function=getSurvey&SDDS=5420> (date of access: 20.09.2023).
10. Policy on educational issues. European Commission. URL: https://commission.europa.eu/education/policy-educational-issues_en (date of access: 20.05.2025).

11. European Agency for Special Needs and Inclusive Education website. URL: <https://www.european-agency.org/> (date of access: 20.09.2023).
12. Canadian Information Centre for International Credentials. Education in Canada. An overview of education in Canada. Postsecondary education systems. An overview. CMEC. URL: https://www.cicic.ca/1242/postsecondary_education_systems.canada (date of access: 20.09.2023).
13. Європейська хартія місцевого самоврядування : Хартія Ради Європи від 15.10.1985 : станом на 16 листоп. 2009 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text (дата звернення: 20.09.2023).
14. Elementary and secondary education. Ontario Human Rights Commission. URL: https://www3.ohrc.on.ca/en/opportunity-succeed-achieving-barrier-free-education-students-disabilities/elementary-and-secondary?utm_source=chatgpt.com (date of access: 20.09.2023).
15. School autonomy. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/school-autonomy.html> (date of access: 20.09.2023).
16. Alberta charter schools - Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Alberta_charter_schools?utm_source=chatgpt.com (date of access: 20.09.2023).
17. EUR-Lex - 32018H0604(01) - EN - EUR-Lex. EUR-Lex – Access to European Union law – choose your language. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018H0604(01)) (date of access: 20.09.2023).
18. European Semester: Country Reports. European Commission. URL: https://commission.europa.eu/publications/2020-european-semester-country-reports_en (date of access: 20.09.2023).
19. Regulation - 2021/817 - EN - EUR-Lex. EUR-Lex – Access to European Union law – choose your language. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/817/oj/eng> (date of access: 20.09.2023).
20. Regulation - 2021/1057 - EN - EUR-Lex. EUR-Lex – Access to European Union law – choose your language. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32021R1057> (date of access: 20.09.2023).
21. Regulation - 2021/695 - EN - EUR-Lex. EUR-Lex – Access to European Union law – choose your language. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32021R0695> (date of access: 20.09.2023).
22. InvestEU Programme. InvestEU. URL: https://investeu.europa.eu/investeu-programme_en (date of access: 20.09.2023).
23. Education and Training Monitor. European Education Area. URL: <https://education.ec.europa.eu/about-eea/education-and-training-monitor> (date of access: 20.09.2023).
24. Digital Education Action Plan (2021-2027). European Education Area. URL: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/action-plan> (date of access: 20.09.2023).